Verifikáció

Tóth Boglárka
toth.b@met.hu

Numerikus előrejelzés 2025/2026/1. félév

2025.11.17.

HungaroMet
Magyar Meteorológiai Szolgáltató Nonprofit Zrt.

Az előadás vázlata:

Verifikáció alapjai

- Verifikáció kérdései
- Módszertan

“Determinisztikus” előrejelzések verifikációja

- Objektív verifikáció
  - Pontbeli verifikáció
  - Térbeli verifikáció
- Szubjektív verifikáció

Verifikáció a gyakorlatban

- HungaroMet alkalmazásai
- Fejlesztési irányok

A verifikáció alapjai

Mi is az a verifikáció?

Mi is az a verifikáció?

Mi is az a validáció?

Mi is az a verifikáció?

Mi is az a validáció?

Mi is az a értékelés?

Mi is az a verifikáció?

- Előrejelzés minőségének felmérése
- Ellenőrzés, összehasonlítás: Az előrejelzett jelenség valóban bekövetkezett? → modell-előrejelzés beválását vizsgáljuk a megfigyelések adatainak felhasználásával

- "I am building the product right?"

Mi is az a validáció?

- "Megbízhatóságot" vizsgálok
- Annak biztosítása, hogy egy modell vagy modell komponens azt csinálja, amit kell.
- Segít a gyenge teljesítmény eredetének meghatározásában

- "I am building the right product?"

Mi is az a értékelés?

- Összetett teljesítmény vizsgálat
- Kérdés: Mennyire jó?
- Alkalmazott módszer mennyire felel meg a céloknak?

Verifikáció kérdései

- Miért kell ez nekünk?
  - Visszacsatolás
  - Előrejelzések folyamatos monitorozása → időbeli változások nyomon követése
  - Fejlesztési irányok meghatározása → A javulás érdekében fel kell tenni a kérdést:

    “Mit csinálunk rosszul?”

  - Modellhibák feltárása
  - Döntéshozatal támogatása

ACCORD User representative jelentés

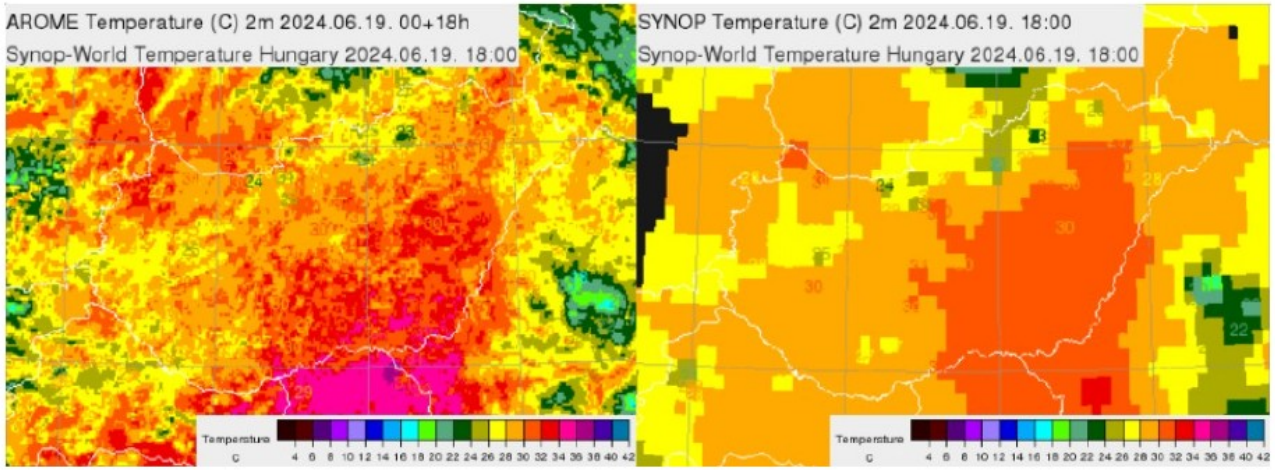

Verifikáció kérdései

- **Előrejelzés minőségének felmérése**
  - Előrejelzések összehasonlítása → Mit hasonlítok össze mivel?

Ugyanazt értjük két változó alatt?

- Különböző előrejelzéseket
- Előrejelzéseket **megfigyelésekkel**
  - Felszíni szinoptikus adatok
  - Magaslégköri megfigyelések
  - Távérzékelési adatok (radar, műhold)

↓

Adatellenőrzésen esnek át, de sokszor hibával terheltek

↓

Figyelmen kívül hagyunk (magas jel-zaj arány)

Verifikáció kérdései

- **Előrejelzés minőségének felmérése**
  - Milyen idő és térbeli felbontással?
    - Reprezentativitás → Interpoláció

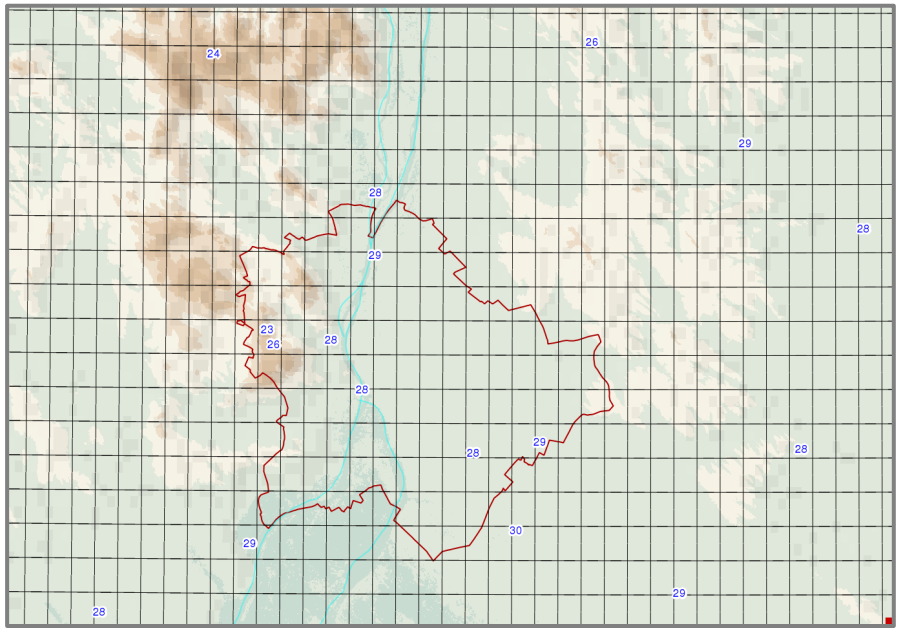

  - Milyen változót szeretnék verifikálni?
    - Folytonos eloszlású (pl. hőmérséklet) → **Pontszerű**
    - Diszkrét (csapadék) → **Térbeli**
    - Folytonos eloszlású kategorizált paraméter (>30 m/s széllökés)
    - Kummulált érték (24 órás csapadékösszeg)

↓

Módszertan

Verifikáció módszertan

- **Csoportosítás**
  - Előrejelzés természete
    - **Determinisztikus**
    - Valószínűségi (Ensemble előrejelzések II.)
  - Megközelítés
    - **Objektív**
    - **Szubjektív**
  - Paraméter természete
    - **Pontbeli**
    - **Térbeli**

➡ **Számos megjelenítés**

Egy átfogó értékelés komplex feladat:

Fontos különböző verifikációs módszerek vegyítése

“Determinisztikus” előrejelzések verifikációja

Objektív verifikáció

Objektív verifikáció

Statisztikai mérőszámokat származtatunk

- **Pontszerű verifikáció**
- A verifikáció egy adott pontban történik, az ott végzett mérések alapján.
  1. Az előrejelzést és a megfigyelést azonos rácsra kell hozni.
  2. Előrejelzett és mért adatok közti különbségek számszerűsítése.

- **Szisztematikus hiba (bias)** $$bias = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}(f_i - o_i)$$
- **Mean Squared Error (MSE)** $$MSE = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}(f_i - o_i)^2$$
- **Root Mean Square Error (RMSE)** $$RMSE = \sqrt{\frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n}(f_i - o_i)^2}$$

- f_i= előrejelzési érték
- o_i= megfigyelés
- n= vizsgált esetek száma

→ **Számos megjelenítés**

Objektív verifikáció

Statisztikai mérőszámokat származtatunk

- **Pontszerű verifikáció**

X tengelyen az időlépcső szerepel

(Time-TS)

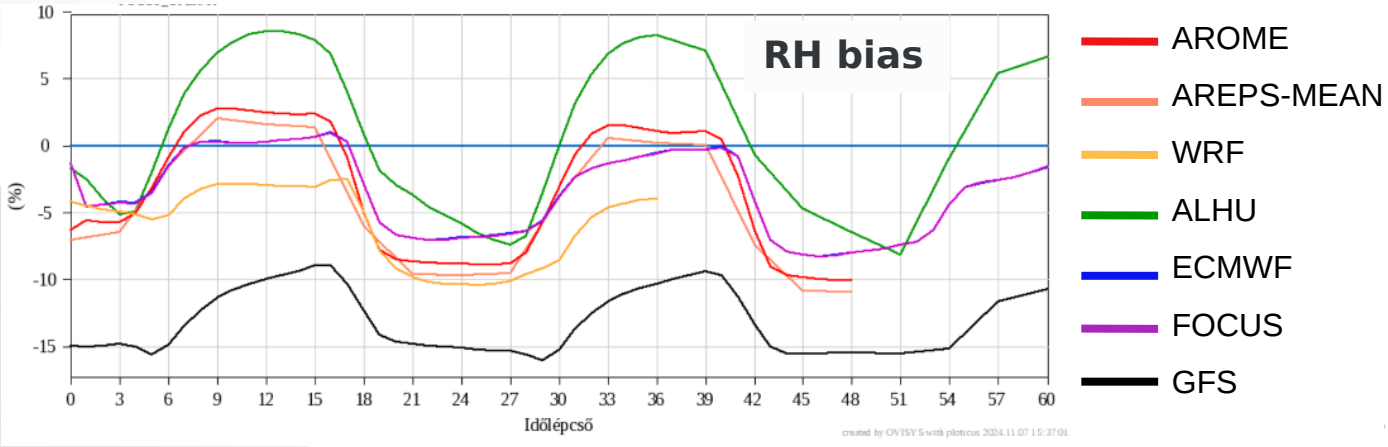

X tengelyen a dátum szerepel

(Time-T)

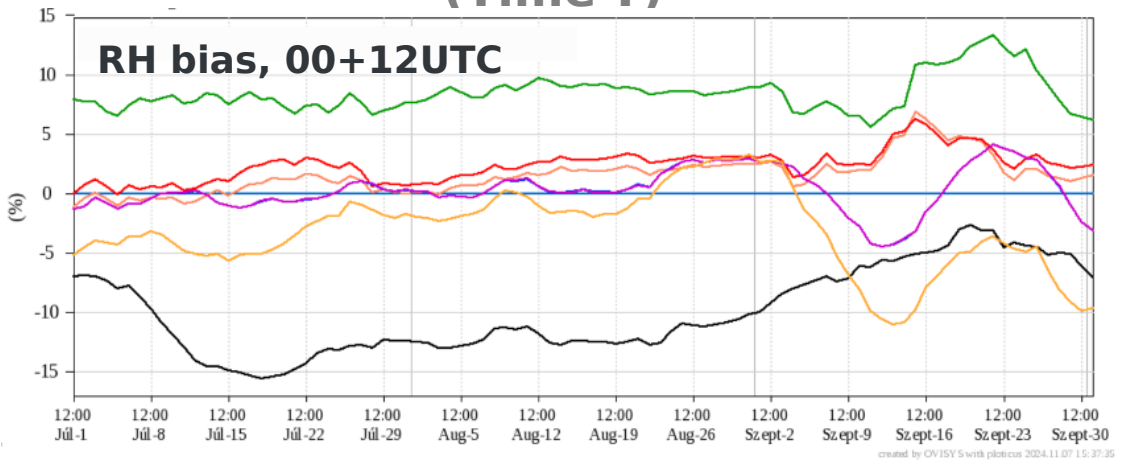

Objektív verifikáció

Statisztikai mérőszámokat származtatunk

- **Pontszerű verifikáció**

X tengelyen az időlépcső szerepel

(Time-TS)

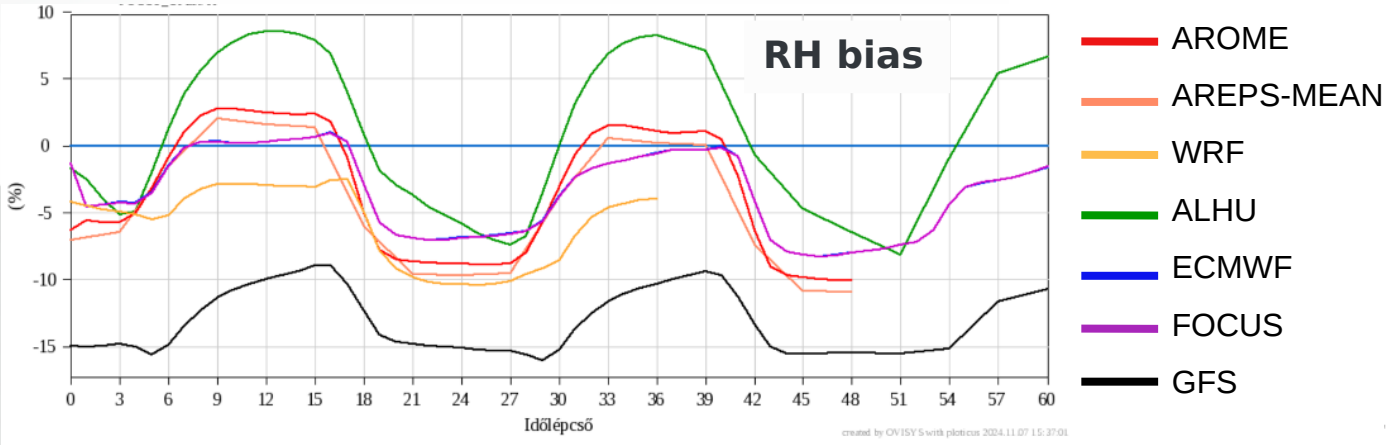

X tengelyen a dátum szerepel

(Time-T)

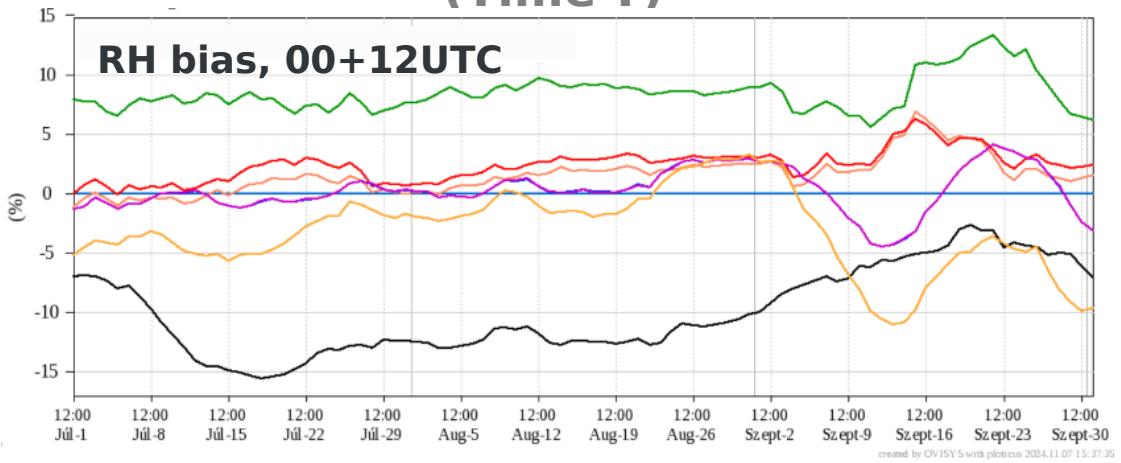

Mikor használjuk?

Napi menet változása érdekel

- Melyik napszakban jelentkezett a legnagyobb eltérés az előrejelzés és a megfigyelés között

Egy adott időpontban érdekel egy hosszab időszakban bekövetkezett változás

- A relatív nedvesség 12 órás előrejelzése hogyan változott a július, augusztus és szeptember folyamán

Objektív verifikáció

Statisztikai mérőszámokat származtatunk

- **Pontszerű verifikáció**
- X tengelyen az megfigyelés, Y tengelyen az előrejelzés értéke szerepel → **Scatterplot**

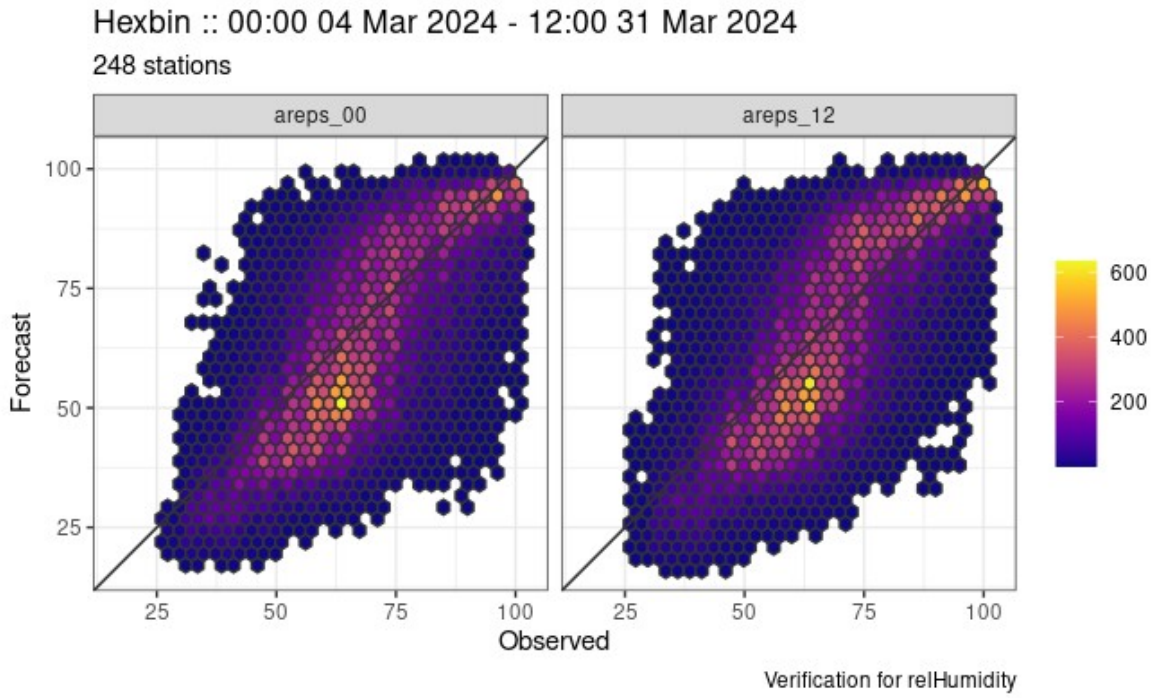

Objektív verifikáció

Statisztikai mérőszámokat származtatunk

- **Pontszerű verifikáció**
- Amennyiben diszkrét előrejelzést használunk (igen-nem) → **Kontingencia táblázat**

Determinisztikus előrejelzésre vonatkozó KONTINGENCIA TÁBLÁZAT 'n' db bináris esemény esetén		**Megfigyelés** *(Event observed)*		**Összes**
		Igen *(Az esemény bekövetkezett)*	**Nem** *(Az esemény nem következett be)*	
Előrejelzés *(Event forecast(ed)*	**Igen** *(Volt előrejelzés az eseményre)*	TALÁLAT *(Hits)* **[a]**	TÉVES RIASZTÁS *(False alarms)* **[b]**	a+b
	Nem *(Nem volt előrejelzés az eseményre)*	HIBÁS ELVETÉS *(Misses)* **[c]**	HELYES ELVETÉS *(Correct rejections)* **[d]**	c+d
Összes		a+c	b+d	n = a+b+c+d

Előrejelzés \ Megfigyelés	<=10.0	>10.0	Total
<=10.0	1693	91	1784
>10.0	26	36	62
Total	1719	127	1846

- Volt-e 10mm-nél nagyobb csapadék az AROME modellben?
- Cél: találatok és hibák statisztikai értékelése

- Amennyiben kategorikus előrejelzést használunk → **Küszöbérték ábra**
- **Frequeny bias (FBI) =** (a+b)/(a+c)
- megadja, hogy mennyivel többször jeleztük előre az eseményt, mint ahogy az bekövetkezett. Tökéletes értéke = 1
- **Probability of detaction (POD) =** a/(a+c)
- megadja, hogy a bekövetkezett események közül mekkora részt jeleztünk előre. Tökéletes értéke = 1

Objektív verifikáció

Statisztikai mérőszámokat származtatunk

Pontszerű verifikáció

Amennyiben kategorikus előrejelzést használunk → **Küszöbérték**

- **False Alarm Ratio (FAR) =** b/(a+b)
- megadja, hogy amikor volt előrejelzés, akkor azoknak az esetnek mekkora hányada volt téves, azaz az esemény nem következett be – más szóval az előrejelzések mekkora része volt téves riasztás. Tökéletes értéke = 0.

- **Extremitás indexek**
- **Extreme Dependency Score (EDS) =** (ln(p)-ln(H)) / (ln(p)+ln(H))
- ahol p = (a+c)/n, H = a/(a+c), n = a+b+c+d
- Egy extrém csapadékindex, amely sokkal nagyobb hangsúlyt fektet a megfigyelt eseményekre. A tökéletes értéke = 1, tehát minnél magasabb az EDS értéke, annál jobb az esemény észlelésének valószínűsége.
-

Objektív verifikáció

Statisztikai mérőszámokat származtatunk

- **Extremitás indexek**
- **Extreme Dependency Score (EDS) → 2023-as eredmény, Csapadék24h, 00+30h**

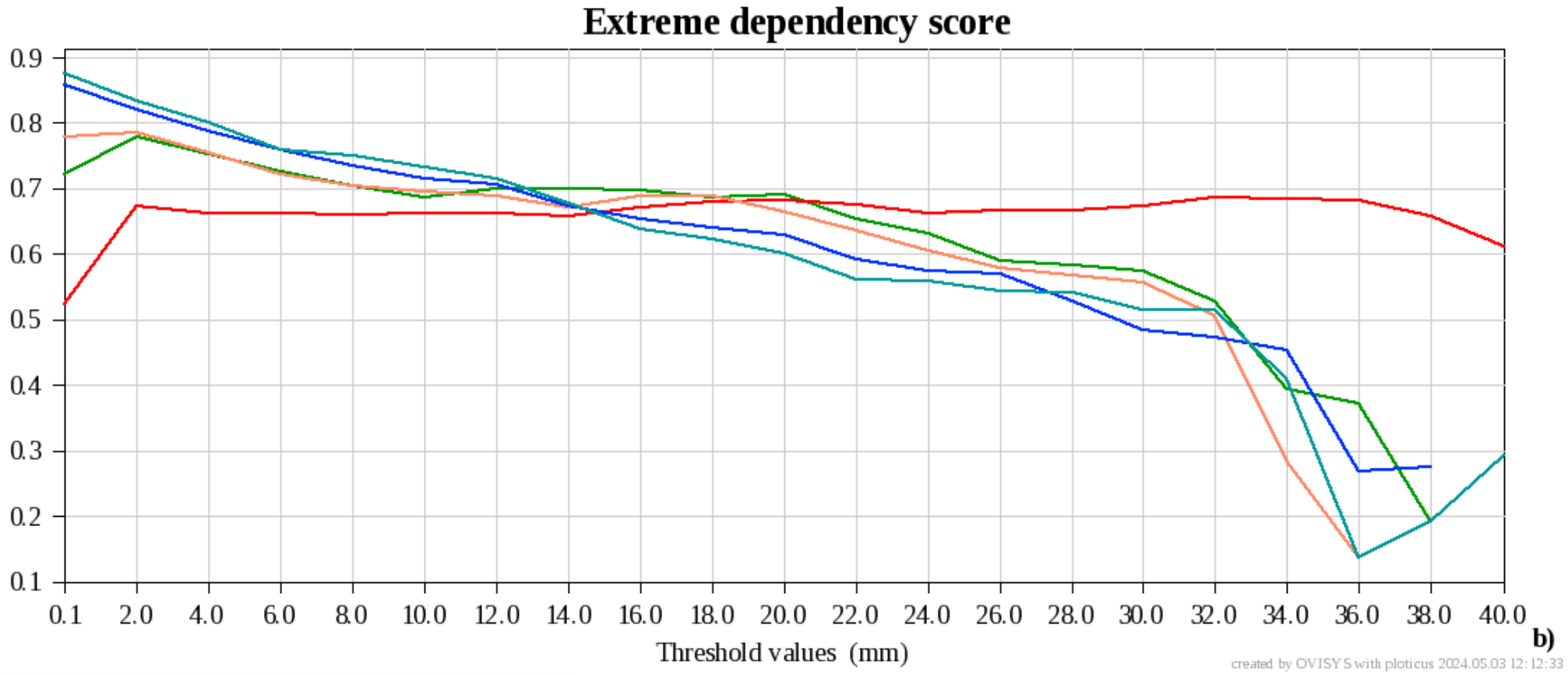

Objektív verifikáció

Statisztikai mérőszámokat származtatunk

- **Térbeli verifikáció**

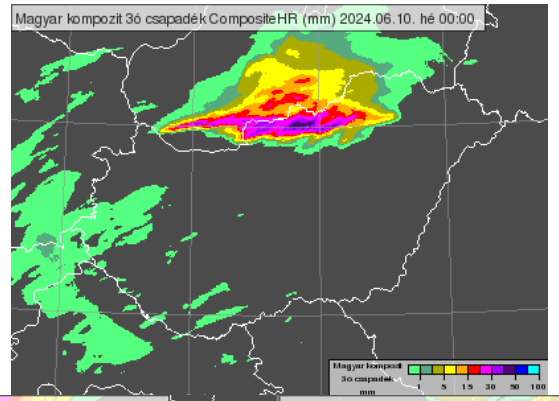

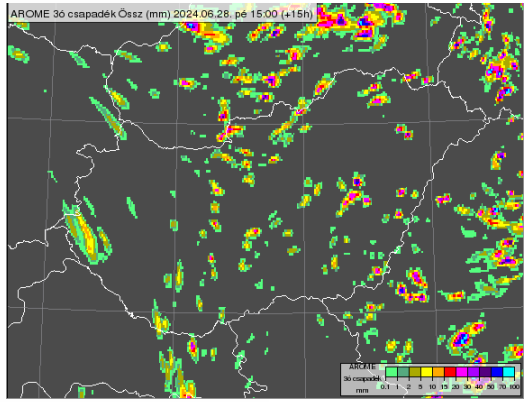

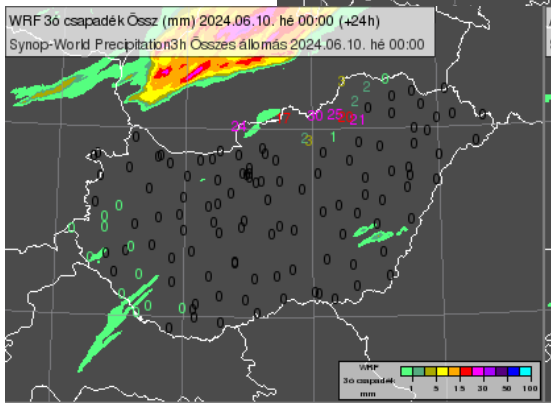

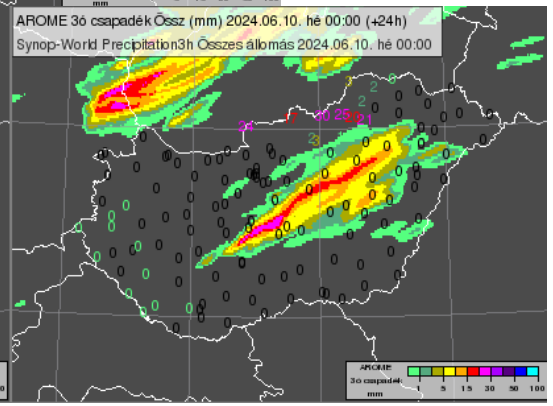

- felhőzet megfigyelési pontok

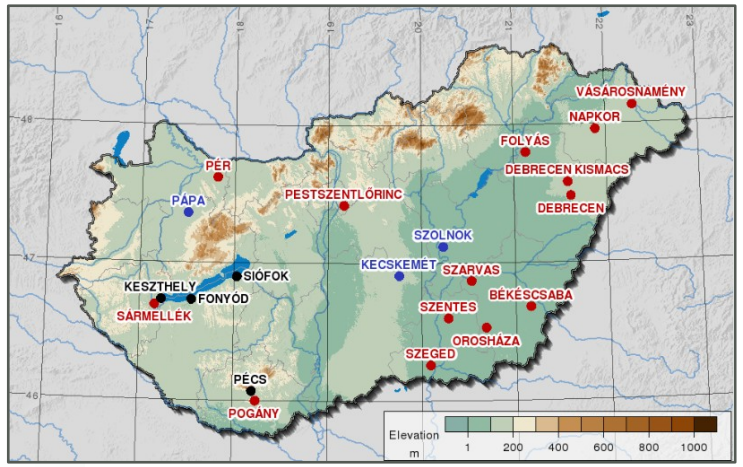

Objektív verifikáció

Statisztikai mérőszámokat származtatunk

- **Térbeli verifikáció**

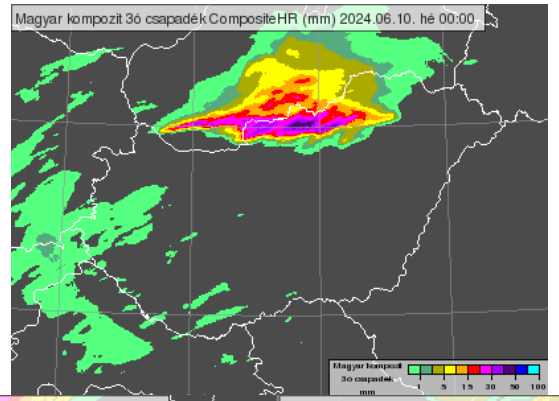

- **→ Kettős büntetés →**

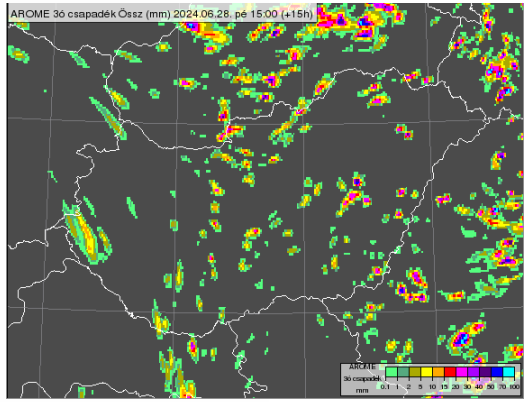

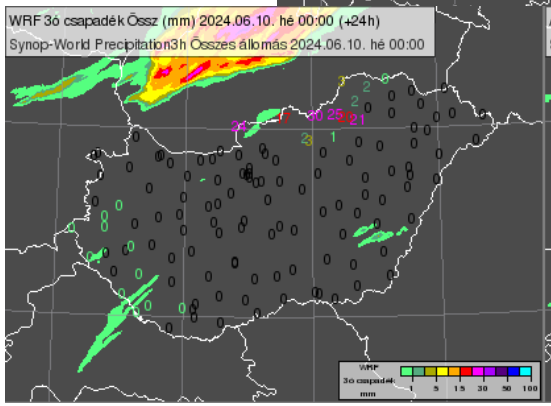

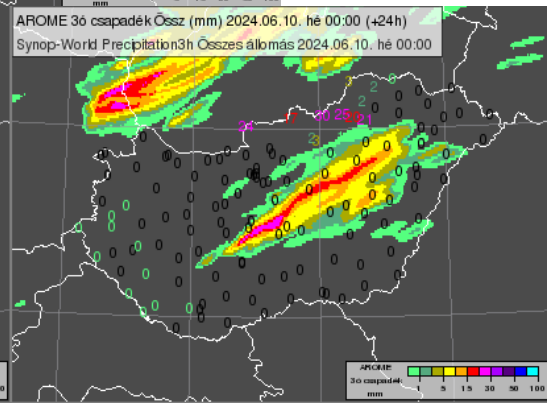

- **→ Kevés megfigyelés →**
- felhőzet megfigyelési pontok

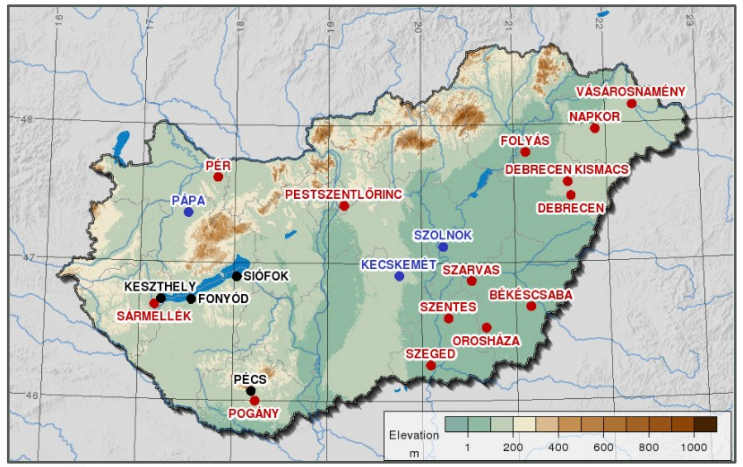

Van megoldás!

SAL, neighborhood technikák

Objektív verifikáció

Statisztikai mérőszámokat származtatunk

- **SAL (Structure, Amplitude, Location)**
  - Objektív modell verifikáció radaros csapadékösszegek használatával
  - Objektum alapú → dinamikus küszöb (Pmax* 1/15)
    rögzített küszöb (1mm)
  - Minden olyan radar pixel, ami meghaladja a csapadékmaximum 1/15-dét → 1 objektum

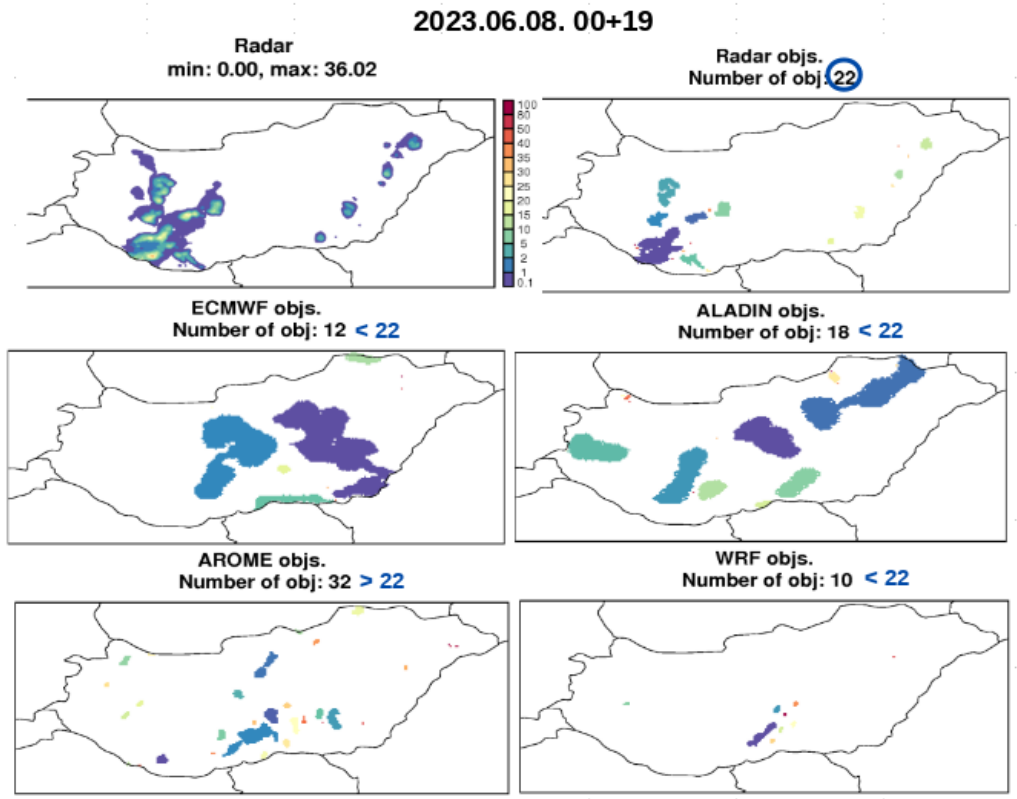

S = normalizált csapadék objektumok térfogatának különbsége [-2,...,**0**,...2]

A = modell és radaros területi csapadékátlag normált különbsége [-2,...**,0,**...2]

L = objektumok súlypontjának normált távolsága + objektumok normált területi szórása [**0**,...,2]

Objektív verifikáció

Statisztikai mérőszámokat származtatunk

- **SAL (Structure, Amplitude, Location)**

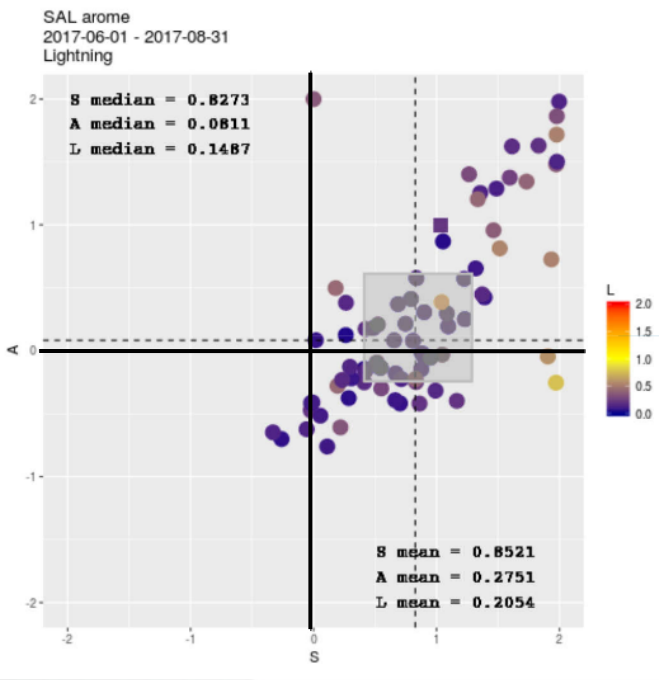

Modell felülbecslés

Location error

Modell objektum felülbecslés

- Wernli, H., Paulat, M., Hagen, M., & Frei, C. (2008). SAL—A novel quality measure for the verification of quantitative precipitation forecasts. Monthly Weather Review, 136(11), 4470-4487.

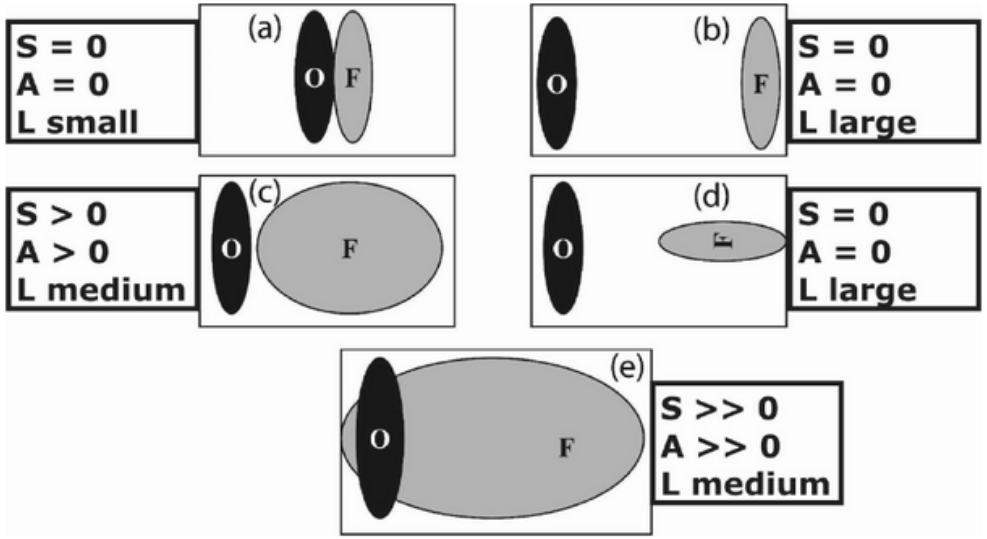

- Középponti statisztika →
- Az a sugár, amelyen belül a SAL ábrán a pontok X%-a elhelyezkedik

	5%		10%		20%		50%	
	OPER	TEST	OPER	TEST	OPER	TEST	OPER	TEST
00 UTC	0.44	0.36	0.56	0.49	0.74	0.68	1.32	1.20
06 UTC	0.44	0.39	0.60	0.54	0.82	0.71	1.45	1.29
12 UTC	0.44	0.38	0.57	0.52	0.81	0.74	1.32	1.36

Objektív verifikáció

Statisztikai mérőszámokat származtatunk

- **SAL (Structure, Amplitude, Location)**
  - Egyéb csapadék karakterisztikák származtathatók
    - Területi átlag
    - Objektumok átlagos intenzitása
    - Legerősebb három objektum átlagos intenzitása

Objektumok átlagos maximum intenzitása

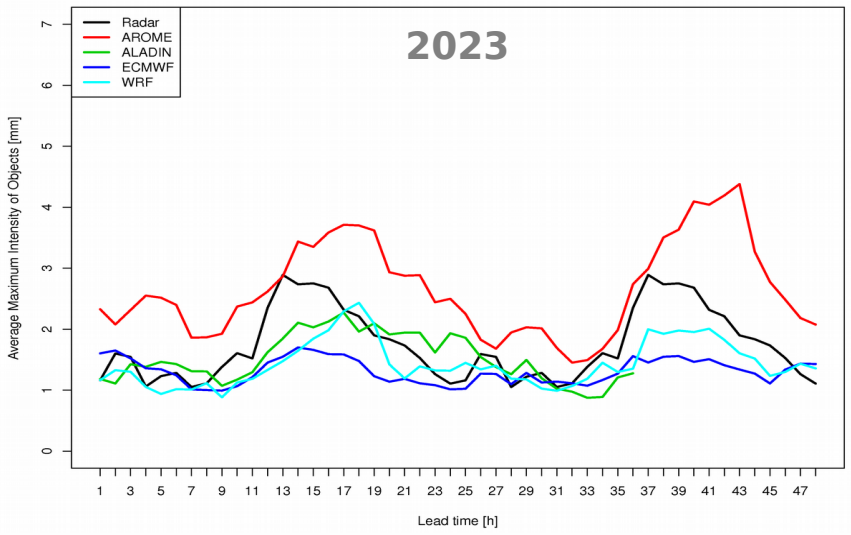

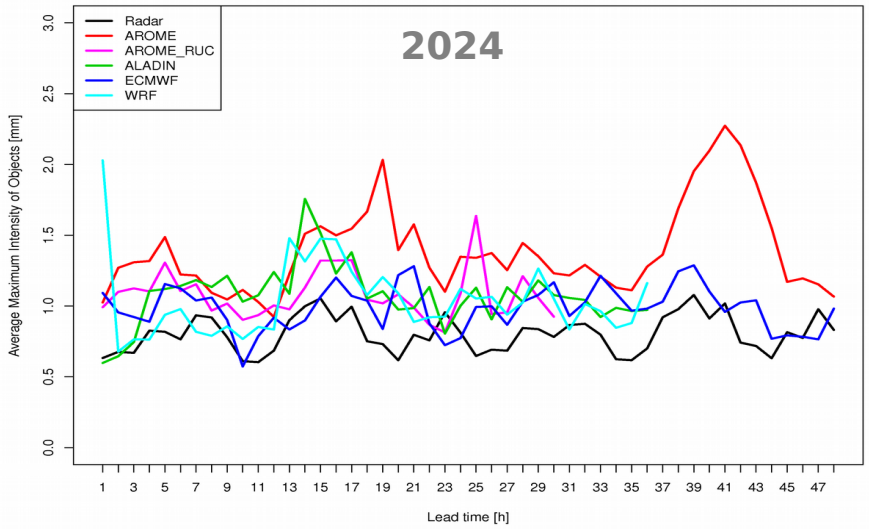

Objektív verifikáció

Statisztikai mérőszámokat származtatunk

- **Neighborhood technika**

  A módszerrel a kisebb tér- és időbeli hibákat eltérő módon értékelik, ugyanis a korrekt egyezés helyett a közelséget is jutalmazzák, az előrejelzési skálán hasznosnak ítélt térbeli ablakokon keresztül.

Ebert, E. E. (2008). Fuzzy verification of high-resolution gridded forecasts: a review and proposed framework. Meteorological Applications: A journal of forecasting, practical applications, training techniques and modelling, 15(1), 51-64.

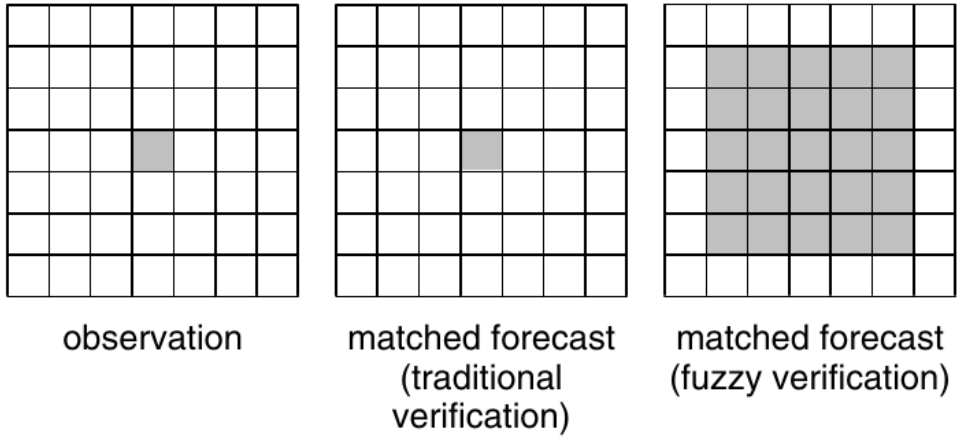

HiRA – High Resolution Assessment

Single observation – neighborhood forecast

- Egyetlen megfigyelt pontot hasonlítunk össze a környezetében lévő előrejelzett rácspontokkal.
- Az előrejelzés és a megfigyelés közötti kapcsolatot különböző térbeli méretekben aggregáljuk, az előrejelzési mező szomszédos pontjait felhasználva (küszöbérték).
- Pontossági metrikákat származtatunk
- Egyedi megfigyelések pontosságát hangsúlyozza → lokális

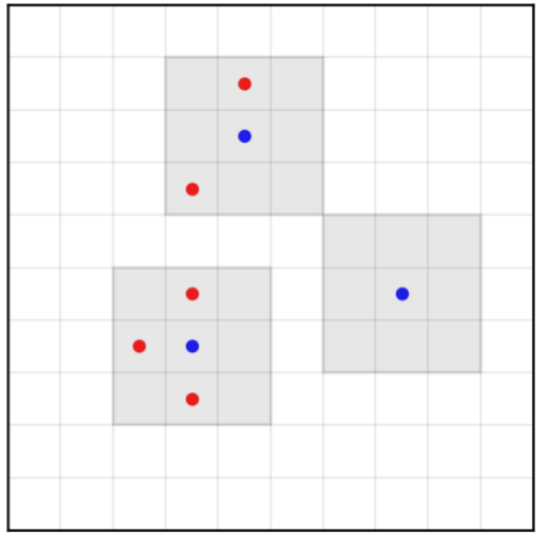

Objektív verifikáció

Statisztikai mérőszámokat származtatunk

- **Neighborhood technika**

  A módszerrel a kisebb tér- és időbeli hibákat eltérő módon értékelik, ugyanis a korrekt egyezés helyett a közelséget is jutalmazzák, az előrejelzési skálán hasznosnak ítélt térbeli ablakokon keresztül.

Ebert, E. E. (2008). Fuzzy verification of high-resolution gridded forecasts: a review and proposed framework. Meteorological Applications: A journal of forecasting, practical applications, training techniques and modelling, 15(1), 51-64.

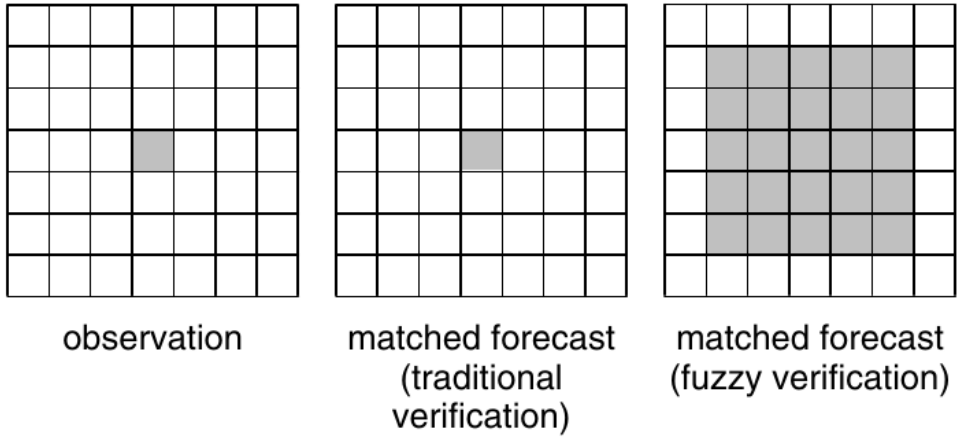

FSS (Fraction Skill Score)

- a küszöbértéket meghaladó pontok hány százaléka van jelen az ablakban
- Megadja, hogy az előrejelzés mennyivel jobb a teljesen véletlenszerű eloszláshoz képest.

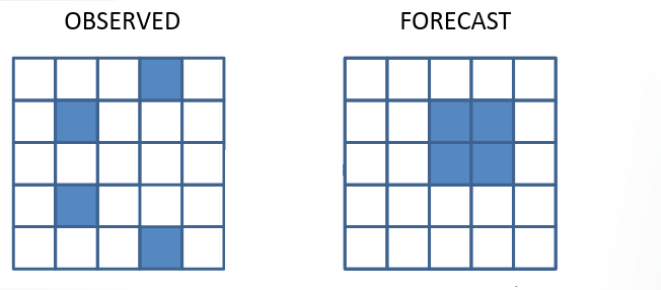

Korábbiakban tanult MSE alkalmazandó:

f_i= előrejelzés frakcionális lefedettsége
o_i= megfigyelés frakcionális lefedettsége
n = összes vizsgált pont az ablakon belül

$$\mathbf{FSS = 1 - (MSE / MSE_{ref})}$$

$$\mathbf{MSE_{ref} = \sum (f_i^2 + o_i^2)}$$

- Nevező a lehetséges maximális hiba
- Tökéletes értéke = 1

Objektív verifikáció

Statisztikai mérőszámokat származtatunk

- **Neighborhood technika**

  A módszerrel a kisebb tér- és időbeli hibákat eltérő módon értékelik, ugyanis a korrekt egyezés helyett a közelséget is jutalmazzák, az előrejelzési skálán hasznosnak ítélt térbeli ablakokon keresztül.

FSS (Fraction Skill Score)

- a küszöbértéket meghaladó pontok hány százaléka van jelen az ablakban
- Megadja, hogy az előrejelzés mennyivel jobb a teljesen véletlenszerű eloszláshoz képest.

Ebert, E. E. (2008). Fuzzy verification of high-resolution gridded forecasts: a review and proposed framework. Meteorological Applications: A journal of forecasting, practical applications, training techniques and modelling, 15(1), 51-64.

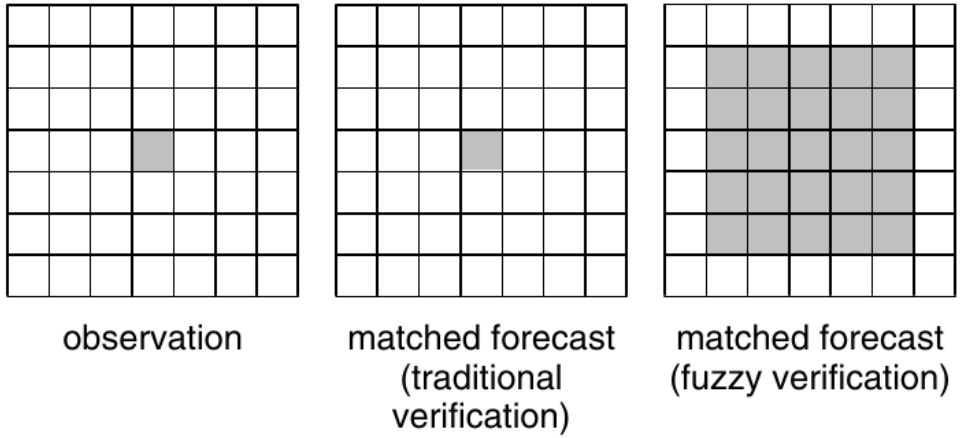

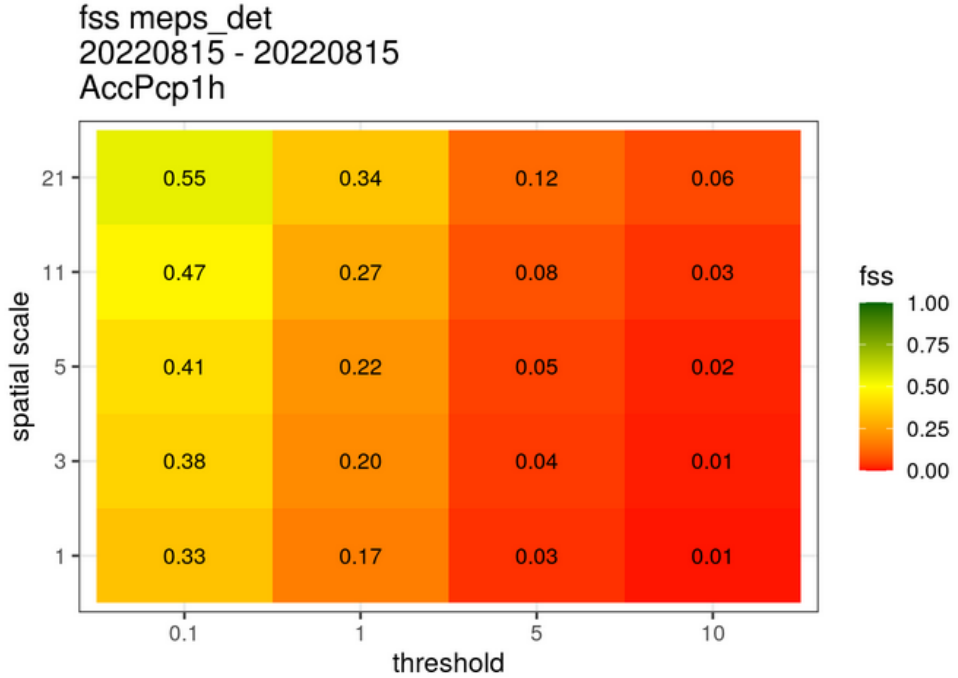

Objektív verifikáció

Statisztikai mérőszámokat származtatunk

- **FSS (Fraction Skill Score)**

Összetett verifikációs keretrendszer

- **Panelifikáció**
  - Eltérő konfigurációk szerinti diverz összehasonlítást tesz lehetővé
  - Több verifikációs metrika, grafikon összehangolt paneles megjelenítése
  - Rangsorolás jellegű
  - Megteremti a diagnosztikai következtetések alapját azáltal, hogy rámutat a hibák struktúrájára és segít megérteni melyik modell, mely futás, mely küszöbérték és mely térbeli ablak mellett mutat eltérést a megfigyelésekhez képest.

1. hely
2. hely
3. hely
< 0.5 FSS

Összes metrika alapján (kivéve FSS) összesített rangsor!

Átalgos FSS teljesítmény rangsor

Percentilisek, küszöbértékek

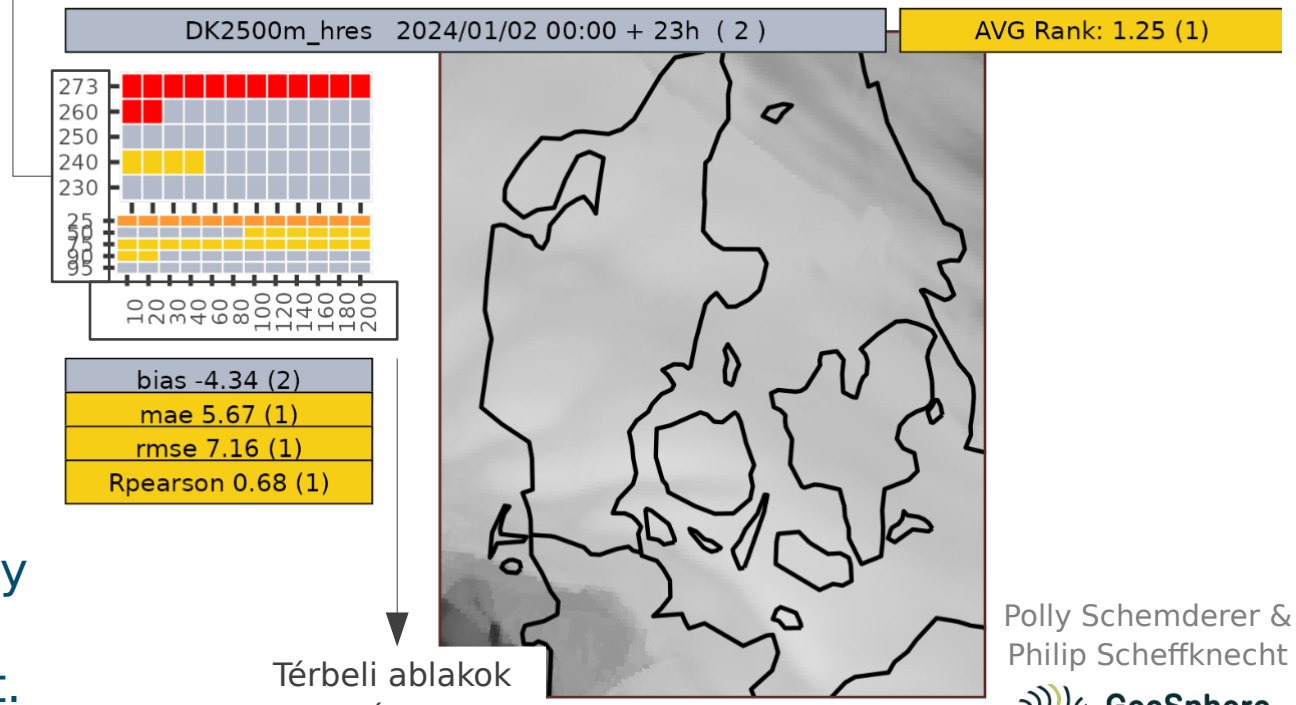

Térbeli ablakok mérete

Polly Schemderer & Philip Scheffknecht
GeoSphere Austria

“Determinisztikus” előrejelzések verifikációja

Szubjektív verifikáció

Szubjektív verifikáció

Szakértői ítélőképesség alapján végzett értékelés

- Térképek vizuális elemzésével készül (HAWK) modellfejlesztő és előrejelző szakemberek által
- **Mikor használjuk?**
  - Érdekesnek vélt időjárási helyzetek elemzésénél
  - Egy adott időjárási jelenség térbeli struktúrájának vizsgálata a cél → lokális információk
  - Objektív mérőszámok kiegészítéseként, többletinformációt nyújt
  - Emberi hozzáadott érték többlettudásként jelentkezik
  - Operatív helyzetben
- **Mi a hátránya?**
  - Szubjektív → nagyban függ az értékelő szemléletmódjától
  - Időigényes, nagy mennyiségű adat feldolgozhatatlan
- **Hogyan zajlik?**
  - Érdekesnek vélt nap kiválasztása → HAWK makrók elemzése → modellek osztályozása

Prognózis megbeszélések, visszajelzések alapján

azonos színskála használat

(1-5)

Szubjektív verifikáció

Szakértői ítélőképesség alapján végzett értékelés

2024.11.16. 00+13h Felhőzet

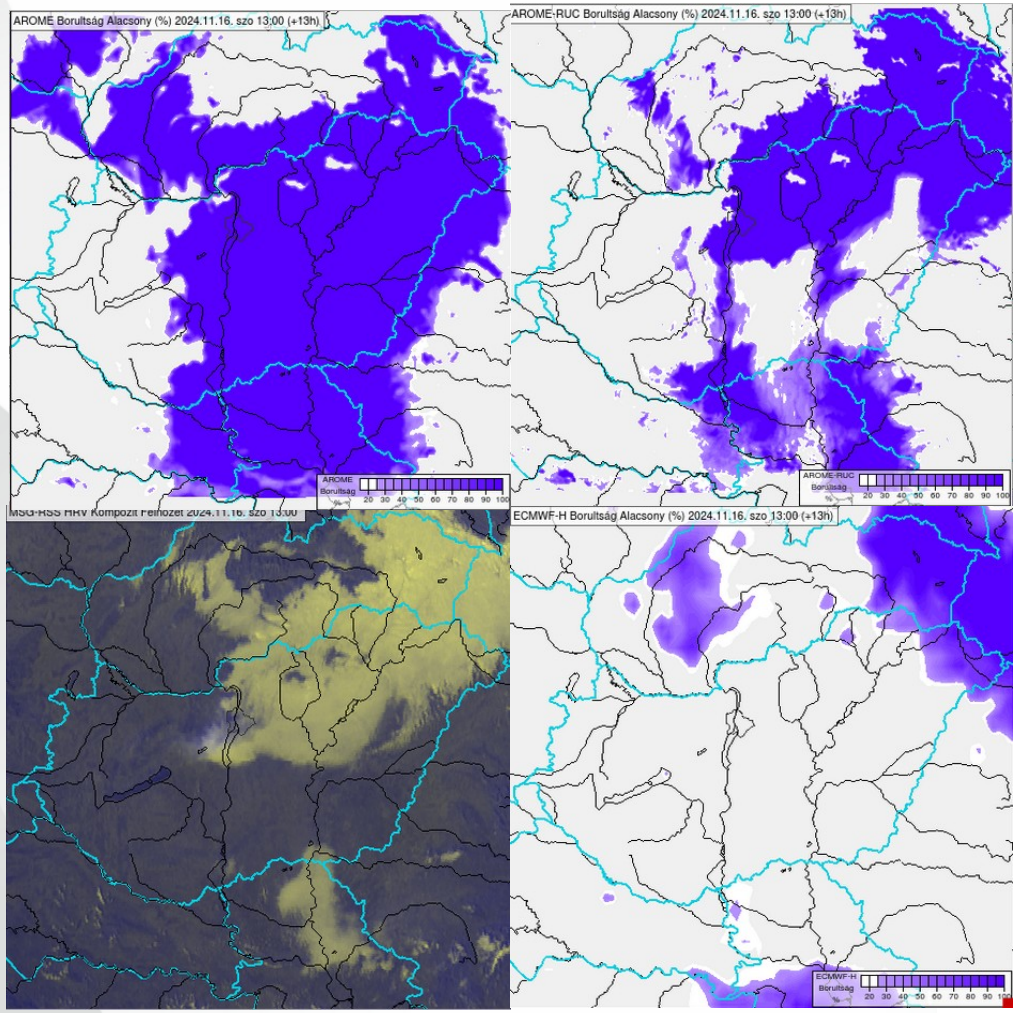

Szubjektív verifikáció

Szakértői ítélőképesség alapján végzett értékelés

2024.11.16. 00+13h Felhőzet

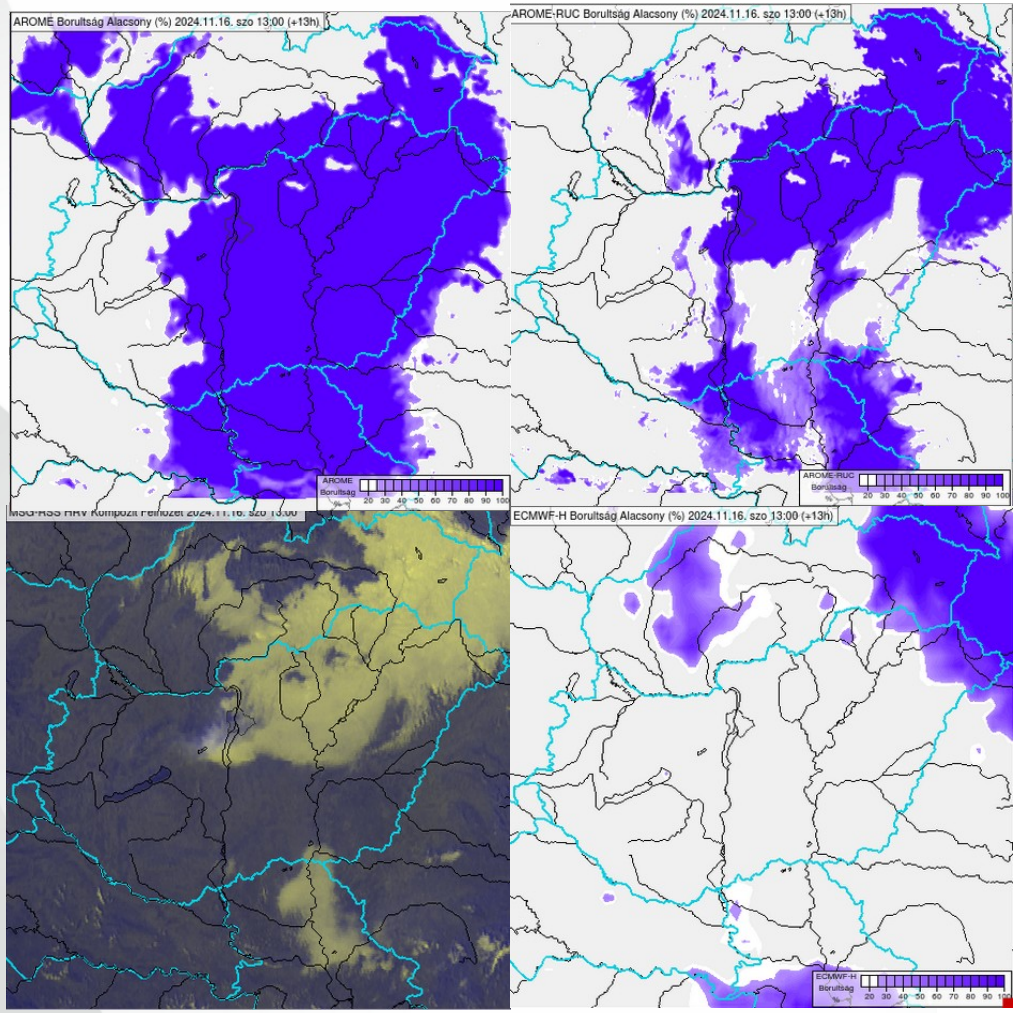

RMSE, bias

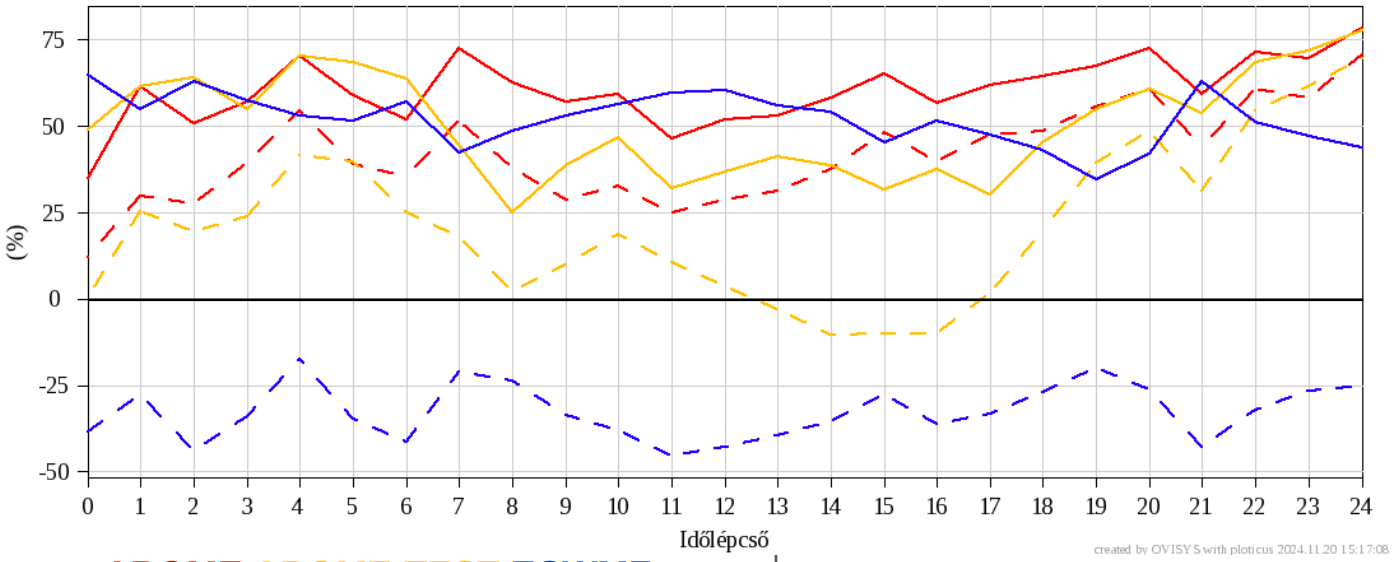

AROME AROME-TEST ECWMF

- Jól fogták a köd beragadását a modellek?

Verifikáció a gyakorlatban

Verifikáció a gyakorlatban

Egy átfogó értékelés komplex feladat:

Fontos különböző verifikációs módszerek vegyítése

Mit szeretnénk verifikálni? Számos paraméter esetén nem elegendő egy RMSE vagy bias, mert az átlagolás sokszor elkeni az extremitásokat, a részleteket. Célszerű ilyenkor küszöbérték ábrákat is megnézni, térbeli verifikációs score-ok és szubjektív értékelések mellett.

Milyen időszakra? Operatív döntéseket nem lehet 1-2 napos verifikációra alapozni. Hosszabb időszakot lefedő, akár több évszakot érintő verifikációra van szükség, hogy általános képet kapjunk egy modell viselkedéséről.

Hogyan néz ki a gyakorlatban?

Objekítv értékelés (pontbeli, térbeli) + Szubjektív értékelés (modellezői, előrejelzői)

- 1 vagy több hónapos verifikációs időszak → következtetések összefoglalása, értelmezése, átbeszélése → újabb teszt időszak meghatározása ...

Verifikáció a gyakorlatban

Egy átfogó értékelés komplex feladat:

Fontos különböző verifikációs módszerek vegyítése

HungaroMet:

- **OVISYS:** sajátfejlesztésű verifikációs rendszer, kimondottan rácsponti verifikáció céljából
- **SAL**
- **HARP:** ACCORD konzorciumon belül fejlesztett verifikációs rendszer
- **Szubjektív verifikációs** munkacsoport (7 fő)

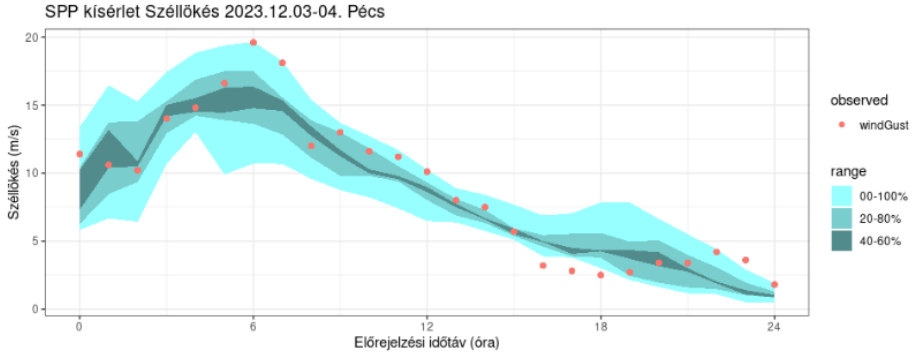

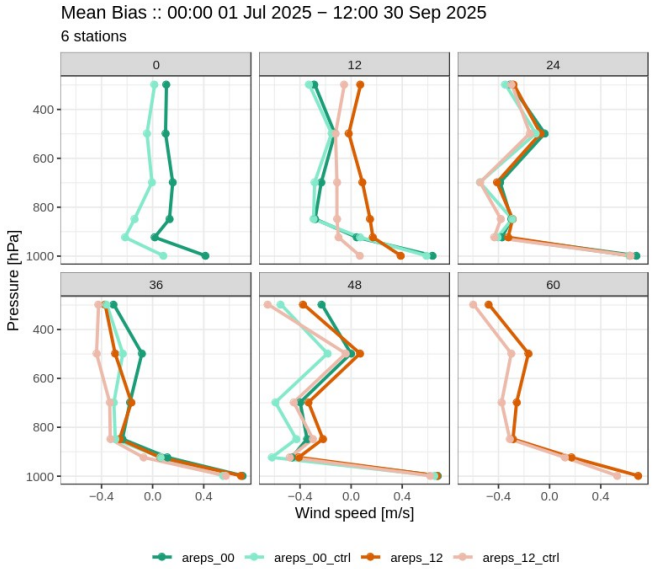

Folyamatban lévő fejlesztések:

- Panelifikáció felhőzetre
- Belső igények mentén történő módszertani fejlesztések

Köszönöm a figyelmet!